

รายงานการวิจัย

สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็น
ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3)
ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา

กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้มีการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยกำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัย คือ การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตาม ศักยภาพภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรักความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ โดยมีวิสัยทัศน์ คือมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทยโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

งานวิจัยเรื่องสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาใน จังหวัดพะเยา และเพื่อเปรียบเทียบความต้องการจะเป็นในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ของ หน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดพะเยา หน่วยงานทางการศึกษา และผู้ที่สนใจ ในการนำข้อมูลสารสนเทศด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ไปใช้สำหรับวางแผน และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการและลำดับความสำคัญได้ตามความจำเป็น สูงสุด

กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา
กันยายน 2561

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา 2) เปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่ง เพศ สังกัด สาขาวิชาที่จบ และประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูผู้สอนระดับปฐมวัย จากโรงเรียนในจังหวัดพะเยา จำนวน 236 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคอร์ท วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าสถิติทดสอบที่ เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ค่าสถิติ Mann-Whitney U-test แบบ 2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน และสถิติ Kruskal Wallis แบบกลุ่มตัวอย่าง k กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็น ในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) จำแนกตามประเด็นหลักพบว่า สภาพปัจจุบันมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลพัฒนาการ มีสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการประเมินผลพัฒนาการ รองลงมาคือ ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และมีสภาพปัญหาในทุกด้าน เนื่องจากสภาพที่คาดหวังมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ 2) ด้านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย 3) ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 4) ด้านการนิเทศภายใน 5) ด้านการประเมินผลพัฒนาการ 6) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 7) ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ตามลำดับ

2. ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่ารายการที่มีความต้องการจำเป็น มากที่สุด คือ ผู้บริหารและครูปฐมวัยร่วมกันวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรการศึกษา 2) ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่ารายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ครูปฐมวัยนำเทคนิคและวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 3) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ พบว่า รายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ สื่อมีความเพียงพอกับความต้องการของเด็กปฐมวัย 4) ด้านการประเมินผลพัฒนาการ พบว่ารายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ครูปฐมวัยนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 5) ด้านการนิเทศภายใน

พบว่ารายการที่มีความต้องการมากที่สุด คือ มีเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ 6) ด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า รายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับปฐมวัย 7) ด้านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย พบว่า รายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

2. ผลเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่ง เพศ สังกัด สาขาวิชาที่จบ และ ประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัย พบว่ามีความต้องการจำเป็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ สรุปได้ดังนี้

1) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ควรจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับสื่อ/สนามเด็กเล่น เครื่องเล่น สนามและสื่อพัฒนาด้านภาษา ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องหนึ่งวันในโรงเรียน การผลิตสื่อ ให้กับครูก่อนเปิดภาคเรียน และควรมีการสนับสนุนสื่อใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้กับเด็กได้จริงๆ เน้นการพัฒนาเด็กระดับปฐมวัย และควรมีการจัดอบรมเทคนิคการสอนและการผลิตสื่อปฐมวัยให้กับครูที่จบไม่ตรงเอก

2) ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ครูควรได้รับการพัฒนาและมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรอย่างถ่องแท้ การนำหลักสูตรปฐมวัย ปี 2560 ไปใช้ในโรงเรียน ควรศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้กับหลักสูตรเก่า นำไปบูรณาการหลักสูตร เน้นการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ที่เป็นกระบวนการคิด จัดหาสื่อใหม่ๆ จากอินเทอร์เน็ต หรือ ยูทูบ ใหม่ๆ นำมาใช้

3) ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ควรมีรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เน้นกระบวนการคิด โดยมีแบบฝึก เครื่องมือวัด ส่วนกลาง มีแบบสรุปการประเมินผลพัฒนาการที่ชัดเจน เป็นแนวทางเดียวกัน

4) ควรมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำและปฏิบัติกิจกรรมและงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีอบรม ประชุม โรงเรียนเอกชนมักได้รับโอกาสน้อย เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณและขาดแคลนบุคลากร รวมถึงบุคลากรเปลี่ยนแปลงบ่อย ขาดความยั่งยืน

5) ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยให้กับผู้ปกครอง เนื่องจากผู้ปกครองนักเรียน มีแนวคิดเร่งอ่าน เร่งเขียน และแข่งขันกันเอง มากกว่าเน้นการพัฒนาการของเด็ก

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1	
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	2
นิยามศัพท์เฉพาะ	2
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	3
บทที่ 2	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
สภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา	4
การจัดการศึกษาปฐมวัย	6
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560	10
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี	11
การประเมินความต้องการจำเป็น	18
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
บทที่ 3	
วิธีการดำเนินการวิจัย	25
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	25
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	25
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ	26
การเก็บรวบรวมข้อมูล	26
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	26

บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	28
	ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	28
	ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล1-3)	29
	ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยาจำแนกตามตำแหน่ง เพศ สังกัด สาขาวิชาที่จบและประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัย	37
	ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ	39
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	41
	สรุปผลการวิจัย	41
	อภิปรายผล	44
	ข้อเสนอแนะ	45
บรรณานุกรม		46
ภาคผนวก		
	ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญในการหาคุณภาพเครื่องมือ	47
	ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
คณะผู้จัดทำ		51

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3)	28
ตารางที่ 2	สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) จำแนกตามประเด็นหลัก	29
ตารางที่ 3	สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	31
ตารางที่ 4	สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	31
ตารางที่ 5	สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้	32
ตารางที่ 6	สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ด้านการประเมินผลพัฒนาการ	33
ตารางที่ 7	สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ด้านการนิเทศภายใน	34
ตารางที่ 8	สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	35
ตารางที่ 9	สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ด้านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย	36
ตารางที่ 10	ผลการทดสอบการแจกแจงของข้อมูล (Test of Normality) จำแนกตามตำแหน่ง เพศ สังกัด สาขาวิชาที่สอบ และประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัย	37
ตารางที่ 11	ผลการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่ง	38
ตารางที่ 12	ผลการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามเพศ	38
ตารางที่ 13	ผลการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามสังกัด	38

<p>ตารางที่ 14</p>	<p>ผลการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับ ปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตาม สาขาวิชาที่จบ</p>	<p>39</p>
<p>ตารางที่ 15</p>	<p>ผลการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับ ปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยาจำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัย</p>	<p>39</p>

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทุ่มสรรพกำลังให้กับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ถือเป็นภารกิจอันสำคัญยิ่งของสังคมมนุษย์ เพราะพัฒนาการทุกด้านในช่วง 5 ขวบปีแรกของชีวิตหรือวัยก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มักเรียกกันว่า “ช่วงปฐมวัย” คือ “โอกาสทอง” ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่เหลือทั้งหมดของมนุษย์แต่ละคนและส่งผลต่ออนาคตของสังคม อีกทั้งยังได้รับการพิสูจน์จากนักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบลอย่าง ศ.ดร.เจมส์ เจ เฮคแมน ว่า “การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าให้ผลตอบแทนแก่สังคมที่ดีที่สุดในระยะยาว โดยคืนผลตอบแทนกลับมาในอนาคตมากถึง 7 เท่า” (พัทธา เอี่ยมกิจการ, 2557: 3) การพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากสมองของเด็กได้รับการสร้างและพัฒนาอย่างรวดเร็ว การพัฒนาเด็กในช่วงนี้จะเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ และการพัฒนาตลอดชีวิต ซึ่งถ้าเราปล่อยให้เวลาอันมีค่านี้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ ก็จะไม่สามารถเรียกกลับมาได้ เพราะการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของมนุษย์จะเกิดขึ้นอย่างเต็มที่ในช่วงปฐมวัยเท่านั้น เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยจะมีทักษะทางกายภาพ ความฉลาดทางด้านสติปัญญา และความฉลาดทางด้านอารมณ์ สูงขึ้นกว่าปกติ และนำไปสู่การมีโอกาสในการเรียนรู้ต่อในระดับที่สูงขึ้น และเป็นแรงงานที่มีคุณภาพมีรายได้สูง ส่งผลให้อัตราการก่อคดีหรือสร้างปัญหาสังคมลดน้อยลงด้วย

จากความสำคัญของเด็กปฐมวัยดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายให้มีการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยกำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัย คือ การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรักความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ โดยมีวิสัยทัศน์ คือมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทยโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก(กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 2)

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะการอบรมเลี้ยงดูและให้การเด็กศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ตามวัยและตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยมีคุณภาพและประสิทธิภาพและ

ประสบผลสำเร็จตามปรัชญาและวิสัยทัศน์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในจังหวัดพะเยา ซึ่งผลจากการศึกษาสามารถนำมาเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในจังหวัดพะเยาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยาเป็นอย่างไร
2. ความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่ง เพศ สังกัด สาขาวิชาที่จบ และประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัยแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่ง เพศ สังกัด สาขาวิชาที่จบ และประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัย ในสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับอนุบาล 1-3 ในจังหวัดพะเยา จำนวน 242 แห่ง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในแบบสอบถามประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่เน้นกระบวนการคิด 2) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 3) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ 4) ด้านการประเมินพัฒนาการ 5) ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 6) ด้านการนิเทศภายใน 7) ด้านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพปัจจุบันการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) หมายถึง สภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ที่เป็นภาระงานปกติ อยู่ในสภาพที่เป็นปัจจุบันของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา

สภาพปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) หมายถึง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้สถิติทดสอบ t-test

ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่คาดหวังการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) โดยการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นแต่ละประเด็น จากนั้นนำความต้องการจำเป็นมาจัดเรียงลำดับตั้งแต่ความสำคัญมากไปหาน้อย

หน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา หมายถึง หน่วยงานทุกสังกัดที่จัดการศึกษาในระดับปฐมวัยในจังหวัดพะเยา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในการนำข้อมูลสารสนเทศด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ไปใช้สำหรับวางแผนในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป
2. ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา ในการใช้ข้อมูลในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยต่อไป
2. ผลการวิจัยเป็นประโยชน์สำหรับนักวิจัยอื่นๆ ที่จะใช้ข้อมูลในการทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาปฐมวัย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามประเด็นดังนี้

1. สภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในจังหวัดพะเยา
2. การจัดการศึกษาปฐมวัย
3. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560
4. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี
5. การประเมินความต้องการจำเป็น
6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูป การศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 3 เมษายน 2560 (ข้อ11) เพื่อปฏิบัติภารกิจของ กระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด ปฏิบัติราชการตามอำนาจ หน้าที่ นโยบาย และยุทธศาสตร์ของส่วนราชการต่างๆ ที่มอบหมาย และให้มีอำนาจหน้าที่ในเขตจังหวัดพะเยา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาในทุกระดับทุกประเภทและทุกสังกัดในจังหวัดพะเยา ในปีการศึกษา 2560 มีสถานศึกษาจำนวน 478 แห่ง มีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา, 2561 : 8)

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	จำนวน	242	แห่ง
2. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	จำนวน	21	แห่ง
3. สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา	จำนวน	3	แห่ง
4. สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา	จำนวน	9	แห่ง
5. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	จำนวน	9	แห่ง
6. สำนักบริหารการศึกษาพิเศษ	จำนวน	2	แห่ง
7. โรงเรียนเทศบาล	จำนวน	15	แห่ง
8. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	จำนวน	1	แห่ง
9. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา	จำนวน	9	แห่ง
10. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน	166	แห่ง
11. วิทยาลัยพยาบาลราชชนนี	จำนวน	1	แห่ง

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยาได้นำกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558-2564 นโยบายรัฐบาล(พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน แผนงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ (แนวทางของปีงบประมาณ พ.ศ.2561 จำนวน 29 แผน) จุดเน้นเชิงนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของภาคยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ผลการติดตามประเมินผลการดำเนินงานประจำปีของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา อำนาจหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการและบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาเชื่อมโยงกับอำนาจหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา และกำหนดเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562 ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา, 2561 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร)

วิสัยทัศน์

“ประชากรได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ภายใต้วิถีล้านนา ดำรงชีวิตอยู่ในโลกศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีความสุข”

พันธกิจ

1. ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชากรทุกคนเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
2. ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21
3. ส่งเสริม สนับสนุนให้ระบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
4. พัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ค่านิยมหลัก

P-STRONG

P= Phayao Provincial Education Office	: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา
S=Sevice Mind	: จิตมุ่งบริการ
T=Team	: การทำงานเป็นทีม
R=Responsibility	: ความรับผิดชอบ
O=Ongoing	: ไม่หยุดยั้ง
N= Network	: เครือข่ายความร่วมมือ
G=Goal	: เป้าหมาย

“สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา เป็นองค์กรที่เข้มแข็ง บุคลากรมีจิตมุ่งบริการ ทำงานเป็นทีม มีความรับผิดชอบ มีเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน พัฒนาการศึกษาของจังหวัดไปสู่เป้าหมายอย่างไม่หยุดยั้ง”

เป้าประสงค์รวม

1. ผู้เรียนได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และเสมอภาค
2. ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
3. ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัดเป้าประสงค์รวม

1. ร้อยละของผู้เรียนได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเสมอภาค
2. ร้อยละของผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
3. ร้อยละของผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเหมาะสม

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง
2. พัฒนากำลังคน การวิจัย เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
3. พัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
4. สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา
5. ส่งเสริมและจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
6. พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

สำหรับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2561 มีทั้งหมดจำนวน 242 แห่ง โดยแยกเป็นดังนี้ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา, 2561 : 14)

1. สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	จำนวน 16 โรงเรียน
2. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1	จำนวน 85 โรงเรียน
3. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2	จำนวน 122 โรงเรียน
4. สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	จำนวน 18 โรงเรียน
5. สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	จำนวน 1 โรงเรียน

การจัดการศึกษาปฐมวัย

ความหมายของการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย ได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ดังนี้ กู๊ด (Good, 1973:200 อ้างใน จิตรา วิเชียร, 2551 : 11) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง โครงการหรือหลักสูตรที่จัดสำหรับเด็กในโรงเรียนเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาลหรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

กุหลาบ ต้นติผลาชีวะ (2545 : 1) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก 6 ขวบแรก เป็นการจัดการศึกษาเพื่อการดูแลและสร้างเสริมเด็กให้พัฒนาเต็มศักยภาพด้วยการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ชัดแจ้ง ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งจำเพาะไปที่การพัฒนาเด็กโดยการจัดการเรียนการสอนให้ ตรงระดับพัฒนาการตามวัยและส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม ให้ตรงกับความต้องการและความสนใจ สร้าง ความพร้อมให้เด็กเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีพหุปัญญา

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561 : 2) กล่าวว่าไว้ว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี บริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรม เลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็ม ตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจ ของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย

มัทนา ฉวนพยัคฆ์ (2558 : 23) ได้กล่าวถึงแนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ 4 ประเด็นดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย พัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน ตัวมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและ สติปัญญา จะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอน ไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะ เติบโตและมีลักษณะพัฒนาการแตกต่างกันตามวัย โดยที่พัฒนาการของเด็กปฐมวัยบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างต่อเนื่องในแต่ละวัย เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนอายุ 5 ปี

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์มีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดย เด็กจะเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเองและการเรียนรู้จะเป็นไปได้ดีถ้าเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้ เคลื่อนไหว มีโอกาสคิดริเริ่มตามความต้องการและความสนใจของตนเอง รวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ อบอุ่นและปลอดภัย ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการ เรียนรู้ของเด็ก และควรจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

3. แนวคิดเกี่ยวกับของเล่นเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตของเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึก สนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทำการทดลอง สร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา และค้นพบด้วยตนเอง การ เล่นจะมีอิทธิพลและมีผลดีต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จาก การเล่น เด็กมีโอกาสเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ ผ่อนคลายอารมณ์ และแสดงออกถึงความรู้สึกของตนเอง เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น การเล่นจึงเป็นกิจกรรมที่เด็กจะสร้าง ประสบการณ์การเรียนรู้สิ่งแวดล้อมสร้างความสัมพันธ์และอยู่ร่วมกับผู้อื่นกับธรรมชาติรอบตัว ดังนั้น จึงถือว่าการ เล่นเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

4. จากแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ หรือ แวดล้อมตัวเด็ก ทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกันไป ผู้สอนต้องเข้าใจและยอมรับว่าวัฒนธรรมและสังคมที่

แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนา เกิดการเรียนรู้และสามารถอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนเองได้อย่างราบรื่นและมีความสุข

องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย

มีทนา ฉวนพยัคฆ์ (2558 : 26) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยตามที่กระทรวงศึกษาธิการ 2546 ได้กำหนดไว้ว่ามี 6 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม

ในการศึกษาทุกระดับสิ่งสำคัญที่จะทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางได้ ก็คือ หลักสูตร ซึ่งหลักสูตรจะต้องกำหนดข้อกำหนดว่าผู้เรียนจะเรียนอะไร เรียนเพื่ออะไร หลักสูตรจึงเปรียบได้กับมรรควิธีที่จะนำความมุ่งหมายไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ต้องทำการศึกษาและทำความเข้าใจแนวการจัดประสบการณ์ ตารางกิจกรรมประจำวัน เป็นการ จัดประสบการณ์ การนำแผนการจัดประสบการณ์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสเลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคน และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษากับเด็กปฐมวัย

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ควรจัดให้ครบทั้ง 6 กิจกรรมในแต่ละวัน โดยทำเป็นตารางกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

3.1 กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กๆ ได้มีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจ และความต้องการของเด็ก เช่น มุมบ้าน มุมหมัด มุมบล็อก มุมหนังสือ เด็กอาจจะเล่นเป็นรายบุคคล หรือเล่นเป็นกลุ่มก็ได้

3.2 กิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่เด็กๆ ได้ถ่ายทอดความรู้สึกจินตนาการผ่านทางศิลปะ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้าทดลอง เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ ลดความกดดัน ความคับข้องใจและความก้าวร้าวลง นอกจากนี้ กิจกรรมสร้างสรรค์ยังให้ความสนุก ความสุขและความพอใจแก่เด็ก และมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างมาก

3.3 กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมรสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก

ธรรมชาติรอบตัวและสิ่งๆต่างๆ รอบตัวเด็ก มุ่งให้เด็กได้มีโอกาส ฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหา เน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม

3.4 กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เด็กได้วิ่งเล่น ปีน ป่า และรวมถึงการเล่นพื้นบ้านด้วย เช่น มอญซ่อนผ้า วิ่งเปี้ยว ภูกินหาง เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ช่วยพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่และมัดเล็กของเด็กได้ดี

3.5 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่เด็กได้เคลื่อนไหวทุกส่วนของร่างกาย มีทั้งเคลื่อนไหวอยู่กับที่และเคลื่อนที่ ซึ่งมีความจำเป็นและความสำคัญยิ่งต่อเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน ไม่ว่าจะทางด้านร่างกาย อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด สังคม สติปัญญาและจินตนาการ

3.6 เกมการศึกษา เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การคิดวิเคราะห์ของเด็กโดยผ่านการเล่น เช่น เกมจับคู่ เกมล้อตโต เกมเรียงลำดับ เป็นต้น ซึ่งอาจจจะเล่นคนเดียวหรือเป็นกลุ่มก็ได้

4. การบูรณาการเรียนรู้

การบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเข้าเป็นส่วนประกอบที่สมบูรณ์ ซึ่งเกิดจากการประสานความคิดร่วมกันให้เกิดสิ่งที่ดีที่สุด บูรณาการเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มนุษย์ได้รับข้อมูลในรูปแบบต่างๆ การเรียนการสอนแบบใหม่จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน คิดเชิงบูรณาการ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน เป็นลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ได้มีโอกาสพูด แสดงทัศนคติ ความรู้เดิม ประสบการณ์ที่ตนมีต้องการถ่ายทอดเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ จากการฟังผู้อื่น รับข้อมูลที่หลากหลาย โดยผ่านกระบวนการสังเกต การวิเคราะห์ การทดลอง การแสดงความคิดเห็น มีการเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้เรียนรู้เกิดการทบทวนเข้าไปกับความรู้ที่ตนมีอยู่ จนเกิดเป็นความเข้าใจอย่างแท้จริงถึงสาเหตุและผลที่เกิดขึ้น กลายเป็นความรู้ใหม่ที่นำไปใช้ประยุกต์ ซึ่งผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

การประเมินพัฒนาการของเด็กระดับระดับปฐมวัย หมายถึง การประเมินว่าเด็กมีความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาเพียงใด โดยการประเมินจะมีลักษณะแตกต่างจากการประเมินในระดับอื่นๆ ซึ่งจะไม่สามารถใช้ในการสอบข้อเขียนได้ แต่ควรอาศัยการสังเกต สัมภาษณ์ จดบันทึกพฤติกรรมต่างๆ ของเด็ก เพื่อให้เห็นภาพพจน์ของพัฒนาการของเด็กในด้านต่างๆ ซึ่งการประเมินผลเด็กต้องประเมินทุกด้าน ไม่ควรแยกประเมินเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง วิธีการประเมินผลต้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่จะประเมิน ใช้เกณฑ์มาตรฐานหรือใช้เครื่องมือที่มีความยากง่าย ระดับเดียวกันกับเด็กวัยเดียวกัน นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาใช้ในการทำความเข้าใจเด็กแต่ละคน ในการเลือกสื่อการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กหลักจากการประเมินหลายๆ ครั้งแล้ว แจ้งผลการประเมินและสรุปให้เด็ก ผู้ปกครอง ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กได้ทราบ เพื่อมีส่วนร่วมในการรับรู้การพัฒนาของเด็ก

6. ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่ หรือผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้น ผู้สอนจึงมีใจจะและเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่หรือผู้ปกครองเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีส่วนร่วมในพัฒนาการด้วย ดังนั้นนอกจากครูจะเป็นผู้วางแผนหลักสูตร และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัยแล้ว ผู้ที่จะมีส่วนช่วยให้จุดมุ่งหมายของหลักสูตรบรรลุตามเจตนารมณ์ ก็คือ พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กในโรงเรียนนั่นเอง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนเป็นการกระตุ้นให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้การศึกษาแก่เด็กมากยิ่งขึ้น และทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ สพฐ.1223/2560 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2560 ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเนื้อหาในหลักสูตรฉบับนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 2)

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี บริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

วิสัยทัศน์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องได้รับการจัดประสบการณ์อย่างเรียนรู้อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิ์ที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนา และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยเพื่อให้

เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างเป็นองค์รวมมีคุณภาพ และเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็ก ตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย
3. ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมายและมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย และมีการพักผ่อนเพียงพอ
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิตและสามารถปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัยและมีความสุข
5. สร้างความรู้ ความเข้าใจ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 26)

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยเต็มตามศักยภาพและมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป จึงกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับเด็กเมื่อจบการศึกษาระดับปฐมวัย ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี
2. สุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมและจิตใจที่ดีงาม
3. มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
4. มีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็ก อายุ 3-6 ปี กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์จำนวน 12 มาตรฐาน ประกอบด้วย

1. พัฒนาการด้านร่างกาย ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน คือ
  - มาตรฐานที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
  - มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
2. พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข

มาตรฐานที่ 4 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรีและการเคลื่อนไหว

มาตรฐานที่ 5 มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม

3. พัฒนาการด้านสังคม ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 6 มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรฐานที่ 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย

มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ที่เหมาะสมกับวัย

การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1-3 ปีการศึกษา โดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เวลาเรียนสำหรับเด็กจะขึ้นอยู่กับสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 180 วัน ต่อปีการศึกษา ในแต่ละวันจะใช้เวลาไม่น้อยกว่า 5 ชั่วโมง โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ เป็นสื่อกลางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน ให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนด สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย ประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ดังนี้

1. ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญ เป็นแนวทางสำหรับผู้สอนนำไปใช้ในการออกแบบการจัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และได้รับการส่งเสริมพัฒนาการครอบคลุมทุกด้าน ดังนี้

1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาทในการทำกิจกรรมประจำวันหรือทำกิจกรรมต่างๆ และสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสดูแลสุขภาพและสุขอนามัย สุขนิสัย และการรักษาความปลอดภัย

1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกของตนเองให้เหมาะสมกับวัย ตระหนักถึงลักษณะพิเศษเฉพาะที่เป็น

อัตลักษณ์ ความเป็นตัวของตัวเอง มีความสุข ร่าเริงแจ่มใส การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สุขุขุภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเองขณะปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ

1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาส ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัวจากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่น การทำงานกับผู้อื่นๆ ฯลฯ การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ

1.4 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้และ เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม บุคคล และสื่อต่างๆ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่ หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาการใช้ภาษา จินตนาการความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา ความคิด เชิงเหตุผล การคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัว และมีความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ที่เป็นพื้นฐาน การเรียนรู้ต่อไป

2. สารที่ควรเรียนรู้

สารที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดแนวคิด หลังจากนำสารที่ควรเรียนรู้ต่างๆ มาจัดประสบการณ์ให้เด็ก เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ไม่เน้นการ ท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของ เด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญ ทั้งนี้ อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และ สิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก ดังนี้

2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับชื่อ นามสกุล รูปร่างหน้าตา อวัยวะต่างๆ วิธี ระวังรักษาร่างกายให้สะอาดและมีสุขภาพอนามัยที่ดี การรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ การรักษาความ ปลอดภัยของตนเอง รวมทั้งการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย การรู้จักประวัติความเป็นมาของตนเองและ ครอบครัว การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น การ รู้จักแสดงความคิดเห็นของตนเองและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การกำกับตนเอง การเล่นและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามลำพังหรือกับผู้อื่น การตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง การสะท้อนการรับรู้ อารมณ์และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น การแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกอย่างเหมาะสม การแสดง มารยาทที่ดี การมีคุณธรรม จริยธรรม

2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน และบุคคลต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือใกล้ชิด และมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน สถานที่สำคัญ วันสำคัญ อาชีพของคนในชุมชน ศาสนา แหล่งวัฒนธรรมในชุมชน สัญลักษณ์สำคัญของชาติ ไทย และการปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย หรือแหล่งเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่นๆ

2.3 ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับชื่อ ลักษณะ ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลงและ ความสัมพันธ์ของมนุษย์ สัตว์ พืช ตลอดจนการรู้จักเกี่ยวกับดิน น้ำ ท้องฟ้า สภาพอากาศ ภัยธรรมชาติ แรงแ และพลังงานในชีวิตประจำวัน ที่แวดล้อมเด็ก รวมทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการรักษาสาธารณสุขสมบัติ

2.4 สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายในชีวิตประจำวัน ความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับการใช้หนังสือและตัวหนังสือ รู้จักชื่อ ลักษณะ สี ผิวสัมผัส ขนาด รูปร่าง รูปทรง

ปริมาณ น้ำหนัก จำนวน ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ รอบตัว เวลา เงิน ประโยชน์ การใช้งาน และการเลือกใช้สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ การคมนาคม เทคโนโลยีและการสื่อสาร ต่างๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน อย่างประหยัด ปลอดภัยและรักษาสิ่งแวดล้อม

การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการบูรณาการผ่านการ เล่น การลงมือกระทำจากประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลาย เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมรวมทั้งเกิด การพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ไม่จัดเป็นรายวิชา โดยมีหลักการจัด ประสบการณ์ แนวทางการจัดประสบการณ์และการจัดกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

1. หลักการจัดประสบการณ์

- 1.1 จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้้อย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่าง สมดุลและต่อเนื่อง
- 1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบท ของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
- 1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็ก
- 1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัด ประสบการณ์ พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง
- 1.5 ให้พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2. แนวทางการจัดประสบการณ์

- 2.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการทำงานของสมอง ที่เหมาะสมกับ อายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- 2.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของเด็ก เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่าน ประสบการณ์สัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลองและคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- 2.3 จัดประสบการณ์แบบบูรณาการ โดยบูรณาการทั้งกิจกรรม ทักษะและสาระการเรียนรู้
- 2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้คิดริเริ่ม วางแผน ตัดสินใจลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดย ผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวกและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
- 2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กัน
- 2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของ เด็ก สอดคล้องกับบริบท สังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็ก

2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและการมีวินัย ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

2.9 จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

2.10 จัดประสบการณ์โดยให้พ่อแม่ ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วม ทั้งการวางแผน การสนับสนุน สื่อ แหล่งเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรมและการประเมินพัฒนาการ

3. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบเป็นการช่วยให้ผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์ทราบว่า แต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร ทั้งนี้การจัดกิจกรรมประจำวันสามารถได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน การจัดกิจกรรมประจำวัน มีหลักการจัดกิจกรรมประจำวันและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

3.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

3.1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน แต่ยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น

วัย 3-4 ปี ความสนใจประมาณ 8-12 นาที

วัย 4-5 ปี ความสนใจประมาณ 12-14 นาที

วัย 5-6 ปี ความสนใจประมาณ 15-20 นาที

3.1.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

3.1.3 กิจกรรมที่เก็บมีอิสระเลือกเล่นเสรี เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักเลือกตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ เช่น การเล่นตามมุม การเล่นเกมกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที

3.1.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้ริเริ่มและกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้ กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

3.2 ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน สามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน ดังต่อไปนี้

3.2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เป็นการพัฒนาความแข็งแรง การทรงตัว การยืดหยุ่น ความคล่องแคล่วในการใช้วัยต่างๆ และจังหวะการเคลื่อนไหวในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นนวม ปีนป่ายเล่นอิสระ เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

3.2.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เป็นการพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อมือ-นิ้วมือ การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาได้อย่างคล่องแคล่ว โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมการศึกษา ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วนและใช้วัสดุอุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว

3.2.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เป็นการปลูกฝังให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัย รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาท และปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ โดยจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเล่น ให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง

3.2.4 การพัฒนาสังคมนิสัย เป็นการพัฒนาให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งระมัดระวังอันตรายจากคนแปลกหน้า ให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกา ข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ

3.2.5 การพัฒนาการคิด เป็นการพัฒนาให้เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา คิดรวบยอด และคิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ สืบเสาะหาความรู้ สนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ศึกษานอกสถานที่ เล่นเกมการศึกษา ฝึกแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกออกแบบและสร้างชิ้นงาน และทำกิจกรรมทั้งเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่

3.2.6 การพัฒนาภาษา เป็นการพัฒนาให้เด็กใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ โดยสามารถตั้งคำถามในสิ่งที่สงสัยใคร่รู้ จัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กได้กล้าแสดงออก ในการฟัง พูด อ่าน เขียน มีนิสัยรักการอ่าน และบุคคลแวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

3.2.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่างๆ โดยจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ดนตรี การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ อย่างอิสระ เล่นบทบาทสมมติ เล่นน้ำเล่นทราย เล่นบล็อกและเล่นก่อสร้าง

การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการเด็ก ต้องนำมาจัดทำสารนิทัศน์ หรือจัดทำข้อมูลหลักฐานหรือเอกสารอย่างเป็นระบบ ด้วยการรวบรวมผลงานสำหรับเด็กเป็นรายบุคคลที่สามารถบอกเรื่องราวหรือประสบการณ์ที่เด็กได้รับว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ทั้งนี้ ให้นำข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการเด็กมาพิจารณาปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรมและส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง การประเมินพัฒนาการควรยึดหลัก ดังนี้

1. วางแผนการประเมินพัฒนาการอย่างเป็นระบบ
2. ประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้าน
3. ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องตลอดปี
4. ประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงจากกิจกรรมประจำวัน ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ไม่ควรใช้แบบทดสอบ

5. สรุปผลการประเมิน จัดทำข้อมูลและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเด็ก

สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ 3-6 ปี ได้แก่ การสังเกต การบันทึก พฤติกรรม การสนทนากับเด็ก การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยเป็นหลักสูตรของสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับปฐมวัย แต่ละแห่งวางแผนหรือกำหนดแนวทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เด็กบรรลุมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ ตามที่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนด สถานศึกษาต้องคำนึงถึงวิสัยทัศน์ จัดเน้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพบริบทและความต้องการของชุมชน มาออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา บนพื้นฐานหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยสถานศึกษาต้องเชื่อมโยงมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไปสู่การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และสะท้อนให้เห็นหลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เช่น การประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้สอนปฐมวัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2. การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษาจะต้องสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ควรดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษา ทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและเอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน สภาพต่างๆ ที่เป็นปัญหา จุดเด่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

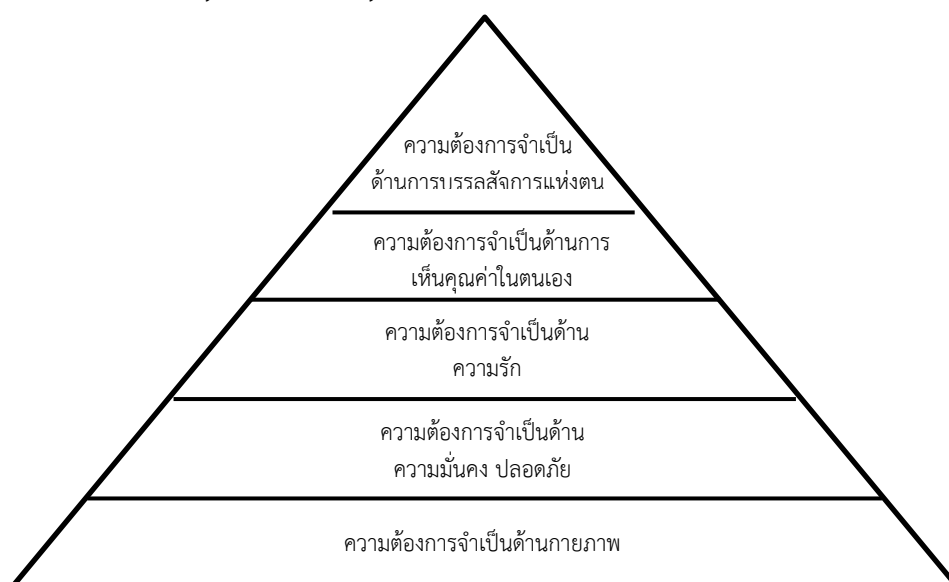
2.2 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยกำหนดปรัชญาการศึกษา วิสัยทัศน์ ภารกิจหรือพันธกิจ เป้าหมาย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ โดยโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปี เพื่อกำหนดประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ในแต่ละช่วงอายุ ระยะเวลาเรียน การจัดประสบการณ์ การสร้างบรรยากาศเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ และการบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาอาจกำหนดโครงสร้างหลักสูตรได้ตามความเหมาะสมและความจำเป็นของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

2.3 ประเมินหลักสูตรของสถานศึกษาปฐมวัย แบ่งออกเป็น การประเมินก่อนนำหลักสูตรไป ใช้เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตรหลังจากที่ได้จัดทำแล้ว โดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้ใช้หลักสูตร ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ การประเมินระหว่างการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ควรมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด และการประเมินหลังการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบหลักสูตรทั้งระบบหลังจากที่ใช้หลักสูตรครบแต่ละช่วงอายุ เพื่อสรุปผลว่าหลักสูตรที่จัดทำควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างไร

การประเมินความต้องการจำเป็น

นิยามและความหมายของความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวาณิช (2550 : 33) ได้กล่าวถึงนิยามและความหมายความต้องการจำเป็น สรุปได้ดังนี้ ความต้องการจำเป็น หรือ “needs” ตามความหมายของพจนานุกรมของ Webster ว่าหมายถึง สิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งขาดแคลนและเป็นที่ต้องการหรือปรารถนาจะได้ สำหรับมุมมองของนักจิตวิทยา เจ้าของทฤษฎีความต้องการจำเป็น (needs) ที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปคือ Abraham Maslow ที่พบว่า ความต้องการจำเป็นมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับสูง และไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์จำเป็นต้องได้รับการตอบสนอง ความต้องการจะเป็นพื้นฐานก่อน Maslow ได้เสนอลำดับขั้นในรูปพีระมิตความต้องการจำเป็นในช่วงปี 1960s เรียกว่า Maslow’s Hierarchy of Needs Pyramid ดังนี้

แผนภาพที่ 1 ลำดับความต้องการจำเป็นของ Maslow (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550:34)

ความต้องการจำเป็นใน 4 ชั้นแรก จัดอยู่ในประเภทความต้องการจะเป็นที่บกพร่องหรือขาดแคลน หมายความว่า เป็นความต้องการจำเป็นที่หากยังไม่ได้รับการตอบสนอง ก็คงจะยังคงอยู่ในสภาวะขาดแคลน แต่หากได้รับการตอบสนอง ความต้องการจำเป็นที่มีอยู่ก็จะหายไป ความต้องการจำเป็นจะมีระดับความเข้มเป็นลำดับขั้น หากความต้องการจำเป็นชั้นแรกยังไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการจำเป็นชั้นต่อไปก็จะยังไม่เกิด สำหรับความต้องการจำเป็นชั้นสุดท้ายก็เช่นเดียวกันจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการจำเป็น 4 ชั้นแรกได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการจำเป็นชั้นสุดท้ายนี้เรียกว่า เป็นความต้องการจำเป็นในการได้ในสิ่งที่ต้องการจะเป็น คนทั่วไปที่บรรลุความต้องการจำเป็นระดับขั้นที่ห้านี้มีน้อยมาก

สำหรับความต้องการจำเป็นในมุมมองของนักประเมิน ได้นิยามความต้องการจำเป็นไว้หลากหลาย แต่ที่ปรากฏชัดเจนสามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ความต้องการจะเป็น คือความแตกต่าง(discrepancy) และความต้องการจำเป็นคือประโยชน์ที่ได้รับ (benefits)

กลุ่มที่ 1 ความต้องการจำเป็น คือความแตกต่าง/ความขาดแคลน โดยนิยามนี้ให้ความสำคัญกับการศึกษาผลต่างของสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่พึงประสงค์อยากให้เกิด Scriven และ Roth เป็นผู้นำในการกำหนดนิยามของความต้องการจะเป็นในยุคแรกนี้ แม้จะมีการนิยามความต้องการจำเป็นตามความแตกต่าง นักวิชาการก็ยังมีมุมมองที่จำแนกได้เป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรก นิยามความต้องการจำเป็นตามมิติของความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็อยู่และสภาพที่ควรจะเป็น กลุ่มที่สอง นิยามความต้องการจะเป็นตามมิติของความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็นเช่นกัน แต่เพิ่มมิติของสภาวะความเสียหายที่เกิดขึ้นตามมาหากความขาดแคลนที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการตอบสนอง

กลุ่มที่ 2 ความต้องการจำเป็นคือประโยชน์ที่ได้รับ ในกลุ่มนี้เห็นว่าความต้องการจำเป็นไม่จำเป็นต้องกำหนดในรูปของความแตกต่าง หลายสิ่งที่เป็นสิ่งที่จำเป็นและมีอยู่ในสภาพจริงโดยไม่ต้องกำหนดสภาพที่ควรจะเป็น ในกลุ่มนี้จึงเห็นว่านิยามที่เหมาะสมกว่า คือ นิยามเชิงวินิจฉัย(diagnostic needs) เป็นการกำหนดความต้องการจะเป็นสำหรับอะไรก็ตามที่ทำให้เกิดความพอใจ(satisfaction) และระดับความพอใจนี้ก็ขึ้นอยู่กับบริบทความต้องการจำเป็นของคนกลุ่มหนึ่งอาจไม่ใช่สิ่งจำเป็นของอีกกลุ่มหนึ่งก็ได้ แต่ต้องมาหาวิธีเลือกความต้องการจำเป็นที่สำคัญที่สุด

สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ได้นิยามความต้องการจำเป็นว่าการศึกษาผลต่างของสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็นหรือสภาพที่คาดหวัง จากนั้นนำผลต่างมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นว่าสิ่งไหนควรมีความต้องการจำเป็นมากน้อยกว่ากันตามลำดับ

ประโยชน์ของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น

การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นมีความสำคัญสำหรับการวางแผนแบบครบวงจร เป็นกระบวนการที่สำคัญและมีประโยชน์ดังต่อไปนี้ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550 : 28)

ประการแรก การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นเครื่องมือบริหารที่มีประสิทธิภาพทำให้สามารถกำหนดแผนงานที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน ป้องกันการสูญเสียทรัพยากรกับการดำเนินงานที่ไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์การดำเนินงานมาอย่างแท้จริง

ประการที่สอง ผลที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็น เป็นข้อมูลที่สะท้อนสภาพบริบทที่เกิดขึ้นของหน่วยงาน ข้อมูลดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การวางแผน การกำหนดแนวทางการพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้น

ประการที่สาม การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานที่นำไปสู่การพัฒนาองค์กร ตั้งแต่ขั้นตอนแรกซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติงานและพัฒนาโครงการ การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นจะช่วยกำหนดเป้าหมายขององค์กรจากผลการวิจัย ขั้นตอนระหว่างการทำงาน การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการที่ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด และขั้นตอนสุดท้าย การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดผลกระทบจากโครงการ ทำให้การพัฒนาการศึกษาได้รับการชี้แนวทาง จากฐานข้อมูลที่มีอยู่ ทำให้สามารถวัดการเปลี่ยนแปลงจากการปฏิบัติงานในช่วงเวลาหนึ่ง

รูปแบบการประเมินความต้องการจำเป็น

การประเมินความต้องการจำเป็นในการเรียนการสอนเกิดขึ้นด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ไม่บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่โรงเรียนกำหนด สภาพการเรียน การสอนไม่มีประสิทธิภาพ ไม่น่าสนใจ คณะกรรมการโรงเรียนต้องการให้โรงเรียนเพิ่มเติมเนื้อหาใหม่เข้าไปในหลักสูตร เช่น ให้นักเรียนเรียนภาษาที่ใช้สื่อสารในประเทศอาเซียนเพิ่มขึ้น เช่น ภาษาจีน ภาษาบาฮาซา เป็นต้น หรือมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะของประชากรนักเรียนที่เป็นชาวต่างชาติมากขึ้นอันเนื่องจาก แรงงานต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ทำให้เกิดปัญหาการจัดการเรียนการสอนในบริบทสังคม พหุวัฒนธรรม เป็นต้น ในการประเมินความต้องการจำเป็นจึงควรเลือกใช้รูปแบบการวิเคราะห์ที่มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่พบ ซึ่งแบ่งได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ (Smith & Ragan, 1999, p 32-36)

1. รูปแบบการประเมินที่เน้นการศึกษาช่องว่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่คาดหวัง (discrepancy-based need assessment) เป็นการศึกษาความแตกต่างของสภาพที่คาดหวัง กับสภาพที่เป็นอยู่จริง การดำเนินงานวิเคราะห์ตามรูปแบบนี้ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

- 1) บรรยายเป้าหมายการเรียนรู้ของสภาพการเรียนการสอนในปัจจุบัน
- 2) ประเมินผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายการเรียนรู้ในสภาพปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร
- 3) อธิบายช่องว่างระหว่างสิ่งที่เป็นสภาพที่คาดหวังและสิ่งที่ทำได้ว่ามีความแตกต่าง อย่างไร มีสาเหตุมาจากอะไร

- 4) ลำดับสิ่งที่ต้องปฏิบัติก่อนหลังเพื่อให้เกิดสภาพที่ต้องการ
- 5) ประเมินว่าอะไรคือความต้องการของการเรียนการสอนและในจำนวนความต้องการเหล่านั้น ความต้องการใดสามารถแก้ไขได้ด้วยการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน

2. รูปแบบการประเมินที่เน้นปัญหา (problem-based need assessment) เป็นการ ประเมินเพื่อค้นหาว่าอะไรคือปัญหาที่แท้จริง ปัญหานั้นสามารถแก้ไขได้ด้วยการเรียนการสอนหรือไม่ การ ดำเนินงานวิเคราะห์ตามรูปแบบนี้ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

- 1) ปัญหาที่พบเป็นปัญหาที่แท้จริงหรือไม่

- 2) สาเหตุของปัญหามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือสิ่งแวดล้อมการ เรียนรู้หรือไม่อย่างไร
- 3) แนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนหรือไม่
- 4) พิจารณาว่าแนวทางในการเรียนการสอนที่เสนอนั้นสามารถแก้ปัญหาที่เป็น เป้าหมายการ เรียนรู้ได้จริงหรือไม่

3. รูปแบบการประเมินที่เน้นนวัตกรรม (innovation-based need assessment) เป็นการ พิจารณานวัตกรรมและตัดสินใจเป้าหมายการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับนวัตกรรมหรือไม่ การ ดำเนินงาน วิเคราะห์ตามรูปแบบนี้ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

- 1) พิจารณาธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมว่ามีสภาพเป็นอย่างไร
- 2) พิจารณาว่าเป้าหมายการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับนวัตกรรมหรือไม่
- 3) พิจารณาว่าเป้าหมายการเรียนรู้อยู่ในระดับใดในระบบการเรียนการสอน
- 4) การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ว่านำไปสู่การออกแบบนวัตกรรมการเรียน การสอน อย่งไร

การจัดลำดับความสำคัญ

การจัดลำดับความสำคัญ (Priority setting) ของความต้องการจำเป็น เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการ ระบุความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์สาเหตุ และการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะทำให้การ ประเมินความต้องการจำเป็นมีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์สาเหตุและวิธีการแก้ไข ต่อไป การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นการศึกษวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นแต่ละ ประเด็น จากนั้นนำความต้องการจำเป็นมาจัดเรียงลำดับตั้งแต่ความสำคัญมากไปหาน้อย (สุวิมล ว่องวานิช, 2550 : 263)

เทคนิคการจัดลำดับสำหรับข้อมูลแบบการตอบสนองคู่

รูปแบบของการให้ตอบข้อมูลแบบตอบสนองคู่ (Dual-responst format) มักปรากฏใน แบบสอบถามที่มีข้อความให้ตอบในรูปมาตราประมาณค่า โดยให้ระบุข้อมูลทั้งสองชุด คือ ระดับของสภาพที่ เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็น รูปแบบนี้สร้างขึ้นโดยมีพื้นฐานแนวคิดของการนิยามความต้องการจำเป็น ตามโมเดลความแตกต่าง วิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสามารถทำได้โดยวิธีต่อไปนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2550 : 275)

- 1) วิธี Mean Difference Method (MDF) กำหนดโดยหาผลต่างของค่าเฉลี่ยของ I และค่าเฉลี่ย ของ D บางคนเรียกวิธีนี้ว่า rank order of difference scores

$$MDF = I - D$$

I คือ ค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น

D คือ ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง

- 2) วิธี Priority Needs Index (PNI) เป็นวิธีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นซึ่ง พัฒนาขึ้นมาโดยใช้สถิติในรูปดัชนีที่สามารถบอกค่าต่ำสุดและสูงสุดได้ ซึ่งดัดแปลงมาจากวิธีการเรียงตำแหน่ง

ความต้องการจำเป็นจากความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง (I) กับสภาพที่เป็นอยู่จริง (D) โดยการถ่วงน้ำหนักของผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง I และ D ด้วยน้ำหนักความสำคัญของ I โดยมีสูตรดังนี้

$$PNI = (I - D) \times I$$

3) วิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง เป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI ดั้งเดิม โดย นงลักษณ์ วิรัชชัยและสุวิมล ว่องวานิช เป็นวิธีการหาค่าผลต่างของ (I-D) แล้วหารด้วยค่า D เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไป และให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการาคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม

$$PNI_{\text{modified}} = (I - D) / D$$

สำหรับการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธี วิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง เนื่องจากเป็นสูตรที่เป็นที่นิยมใช้กันมาก และเป็นสูตรที่ควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไป และให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการาคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิตรรา วิเชียร. (2551) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยจำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่ผู้ปกครองต้องการคือ 1) จุดประสงค์ของการศึกษา ผู้ปกครองต้องการมากที่สุดคือ ให้เด็กมีสุขภาพจิตดีและมีความสุข สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ 2) สารการเรียนรู้ ผู้ปกครองต้องการให้เด็กเรียนรู้มารยาทความเป็นไทย สร้างนิสัยการรับประทานอาหารที่ดี 3) วิธีการจัดการเรียนการสอน ผู้ปกครองต้องการให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเปิดโอกาสให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น 4) การประเมินผล ผู้ปกครองต้องการให้รายงานผลให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ โดยการรวบรวมผลงานเพื่อดูพัฒนาการเด็ก และ 5) กิจกรรมเสริมโปรแกรม ผู้ปกครองต้องการสูงสุดคือ การสอนภาษาต่างประเทศ ด้วยเจ้าของภาษา และควรมีกิจกรรมสร้างเสริมความพร้อมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็ก

ฉวีวรรณ สิมวัฒนาสมุทร (2553) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพนม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม ตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนระดับการศึกษาปฐมวัย จำแนกตามตำแหน่ง สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 111 คน และครูผู้สอนระดับการศึกษาปฐมวัย จำนวน 190 คน ซึ่ง

ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านสภาพการดำเนินงาน ด้านปัญหาการดำเนินงาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาการดำเนินงานจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย 3) สภาพการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง จำแนกตามสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา และจำแนกตามประสบการณ์การทำงานพบว่าไม่แตกต่างกัน แต่จำแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนด้านที่ต้องหาแนวทางส่งเสริม ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและเรียนรู้ของเด็ก ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและด้านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษา

แอน สุขจิระ (2558) ได้ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารวิชาการระดับ การศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหาร วิชาการระดับการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาปัญหาการบริหาร วิชาการระดับการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) เพื่อศึกษาแนวทางแก้ปัญหาการ บริหารวิชาการระดับการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างคือครูวิชาการ ระดับปฐมวัย จำนวน 156 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลาก เครื่องมือ คือแบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาการบริหารงานวิชาการ การศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมพบว่า มีระดับปัญหาอยู่ในระดับมาก และ 3) แนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก ปฐมวัย 3) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ 4) ด้านการวัดและการประเมินผลพัฒนาการ และ 5) ด้านการนิเทศภายใน ปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยที่สำคัญที่สุด คือ ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มีแนวทางการแก้ปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารควรทบทวนความสำคัญและสร้างความตระหนักให้ตัวเองเป็น คนที่รู้จัก การวางแผนกับในทุกอย่างและเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้ครูปฐมวัยส่งแผนการสอนทุกครั้ง จัดอบรม

มัทนา ฉวนพยัคฆ์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับ ปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา จำแนกตามสาขาที่จบการศึกษา ของครูผู้สอนระดับปฐมวัย ประสบการณ์ในการสอน ขนาดของโรงเรียน และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการ จัดการศึกษาในระดับปฐมวัยในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 108 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระดับ

ปฐมวัยทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย สามอันดับแรก ดังนี้ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก 2)เปรียบเทียบปัญหาการบริหารการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตามสาขาวิชาที่จบการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านบูรณาการเรียนรู้ แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ได้แก่ 1) จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับความต้องการวัย และพัฒนาการของเด็กมุ่งพัฒนาเด็กทั้งปกติ 2) โรงเรียนควรจัดหาสื่อ อุปกรณ์ เครื่องเล่นให้เหมาะสมและเพียงพอต่อจำนวนเด็ก 3) จัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 4) กิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กได้ปฏิบัติและเกิดการเรียนรู้ 5) ประเมินพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 6) ผู้สอนกับผู้ปกครองมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัย ในสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับอนุบาล 1-3 ในจังหวัดพะเยา จำนวน 242 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูผู้สอนระดับปฐมวัย จากโรงเรียนในจังหวัดพะเยา จำนวน 236 โรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 99%

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) จำแนกตาม ตำแหน่ง เพศ สังกัด สาขาวิชาที่จบ และประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ใน 7 ด้าน จำนวน 26 ข้อ คือ 1) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 3) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ 4) ด้านการประเมินผลพัฒนาการ 5) ด้านนิเทศภายใน 6) ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 7) ด้านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยโดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคอร์ท์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยซึ่งสามารถวิเคราะห์การดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยออกเป็น 7 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 3) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ 4) ด้านการประเมินผลพัฒนาการ 5) ด้านนิเทศภายใน 6) ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 7) ด้านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย

2. นำองค์ประกอบที่วิเคราะห์ได้จากขั้น 1 จำนวน 7 ด้าน มาสร้างเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า(Likert Scale) 5 ระดับ ได้จำนวนทั้งหมด 28 ข้อ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาว่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาว่าข้อรายการที่กำหนดมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบที่ระบุไว้ได้พิจารณาจากค่า IOC (Index of item Objective Congruence) และพิจารณาคัดเลือกข้อรายการที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป ผลปรากฏว่าได้ข้อรายการที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 80-1.00 จำนวน 26 ข้อ และปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบราก (Cronbach' alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .935

5. จัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำบันทึกข้อความถึงศึกษาธิการจังหวัดพะเยา เพื่อขออนุมัติจัดทำหนังสือราชการถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและให้ส่งแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์

2. ผู้วิจัยได้ได้แบบสอบถามตอบกลับมาจำนวนร้อยละ 75.85 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง รวมได้แบบสอบถามทั้งหมด 179 ฉบับ แยกเป็นผู้บริหารจำนวน 62 ฉบับ และครูผู้สอนระดับปฐมวัยจำนวน 117 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์สภาพปัญหาโดยการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Paired-samples
3. เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย โดยวิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{modified})
4. เปรียบเทียบความแตกต่างความต้องการจำเป็นจำแนกตามตำแหน่ง เพศ สาขาวิชาที่จบ ด้วยค่าสถิติ Mann-Whitney U-test แบบ 2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน และเปรียบเทียบความแตกต่างความต้องการจำเป็นจำแนกตามสังกัด และ ประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัย ด้วยสถิติ Kruskal Wallis แบบกลุ่มตัวอย่าง k กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับ
ปฐมวัย (อนุบาล1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
เป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
(อนุบาล1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา

ตอนที่ 3 ผลเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับ
ปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่ง เพศ สังกัด
สาขาวิชาที่จบ และประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัย

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3)

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่ง			
	ผู้บริหารสถานศึกษา	62	34.6
	ครูผู้สอนระดับปฐมวัย	117	65.4
เพศ			
	ชาย	49	27.4
	หญิง	130	72.6
สังกัด			
	สพป.พย.1	73	40.8
	สพป.พย.2	67	37.4
	การศึกษาพิเศษ	1	0.6
	สช.	18	10.1
	อปท	19	10.6
	พมจ.	1	0.6

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
สาขาวิชาที่จบ		
ด้านปฐมวัย	73	40.8
ด้านอื่นๆ	106	59.2
ประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัย		
น้อยกว่า 5 ปี	28	15.6
5-10 ปี	45	25.1
มากกว่า 10 ปี	106	59.2
รวม	179	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 179 เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 62 คน คิดเป็น ร้อยละ 34.6 เป็นครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 65.4 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 72.6 เป็นเพศชาย ร้อยละ 27.4 สังกัด สพป.พย. 1 ร้อยละ 40.8 รองลงมาคือ สพป.พย.2 ร้อยละ 37.4 สังกัด อปท. ร้อยละ 10.6 ตามลำดับ จบสาขาปฐมวัย ร้อยละ 40.8 จบสาขาอื่นๆ ร้อยละ 59.2 และมีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ร้อยละ 59.2 รองลงมาคือ 5-10 ปี ร้อยละ 25.1 และน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 15.6

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็น ในการดำเนินงานจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3)

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็น ในการดำเนินงานจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) จำแนกตามประเด็นหลัก

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			t-test	PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ			
ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	3.931	.549	มาก	4.661	.493	มากที่สุด	15.604**	0.186	6
ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	4.020	.545	มาก	4.757	.411	มากที่สุด	18.421**	0.183	7
ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้	3.714	.843	มาก	4.698	.456	มากที่สุด	15.225**	0.265	1

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			t-test	PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ			
ด้านการประเมินผล พัฒนาการ	4.002	.580	มาก	4.806	.344	มากที่สุด	18.022**	0.201	5
ด้านการนิเทศภายใน	3.789	1.171	มาก	4.628	.487	มากที่สุด	9.535**	0.221	4
ด้านการประกัน คุณภาพภายใน สถานศึกษา	3.792	.589	มาก	4.644	.478	มากที่สุด	19.559**	0.225	3
ด้านความสัมพันธ์และ การมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการจัด การศึกษาปฐมวัย	3.808	.644	มาก	4.699	1.011	มากที่สุด	10.522**	0.234	2
รวม	3.866	.478	มาก	4.701	.400	มากที่สุด	20.989**		

**p<.01

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลพัฒนาการ มีสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการประเมินผลพัฒนาการ รองลงมาคือ ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และมีสภาพปัญหาในทุกด้าน เนื่องจากสภาพที่คาดหวังมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นมากจากมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ (PNI_{modified} = .265) รองลงมาคือ 2) ด้านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย (PNI_{modified} = 0.234) 3) ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (PNI_{modified} = 0.225) 4) ด้านการนิเทศภายใน (PNI_{modified} = 0.221) 5) ด้านการประเมินผลพัฒนาการ (PNI_{modified} = 0.201) 6) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ (PNI_{modified} = 0.186) และ 7) ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย (PNI_{modified} = 0.183) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็น ในการดำเนินงานจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย	3.84	.643	มาก	4.65	.583	มากที่สุด	0.211	2
ผู้บริหารและครูปฐมวัยร่วมกัน วิเคราะห์และจัดทำหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย	3.78	.683	มาก	4.58	.616	มากที่สุด	0.212	1
ครูปฐมวัยนำหลักสูตรไปใช้ในการ จัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	4.17	.694	มาก	4.75	.507	มากที่สุด	0.139	3
รวม	3.931	.549	มาก	4.661	.493	มากที่สุด		

จากตารางที่ 3 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่ารายการที่มีความต้องการจำเป็น มากที่สุด คือ ผู้บริหารและครูปฐมวัยร่วมกันวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (PNI_{modified} = 0.212) รองลงมา คือ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (PNI_{modified} = 0.211) และครูปฐมวัยนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย (PNI_{modified} = 0.139) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็น ในการดำเนินงานจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
ครูปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจใน การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.09	.642	มาก	4.78	.453	มากที่สุด	0.169	4
ครูปฐมวัยจัดทำแผนการจัด ประสบการณ์ให้สอดคล้องกับ พัฒนาการของเด็ก	4.13	.671	มาก	4.77	.463	มากที่สุด	0.155	5
ครูปฐมวัยนำเทคนิคและวิธีการ ใหม่ๆมาใช้ในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้	3.93	.679	มาก	4.75	.493	มากที่สุด	0.209	1

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
ครูปฐมวัยจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิดและประสบการณ์จริง	3.94	.629	มาก	4.73	.492	มากที่สุด	0.201	2
มีการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการโดยบูรณาการ ทั้งกิจกรรม ทักษะ และสาระการเรียนรู้	4.01	.662	มาก	4.75	.504	มากที่สุด	0.185	3
รวม	4.020	.545	มาก	4.757	.411	มากที่สุด		

จากตารางที่ 4 ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่ารายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ครูปฐมวัยนำเทคนิคและวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (PNI_{modified}= 0.209) รองลงมา คือ ครูปฐมวัยจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิดและประสบการณ์จริง (PNI_{modified}= 0.201) และ มีการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการโดยบูรณาการทั้งกิจกรรม ทักษะและสาระการเรียนรู้ (PNI_{modified}= 0.185)

ตารางที่ 5 สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็น ในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
สื่อมีความเพียงพอกับความต้องการของเด็กปฐมวัย	3.32	.897	ปานกลาง	4.61	.647	มากที่สุด	0.389	1
ครูปฐมวัยใช้สื่อและอุปกรณ์ในการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับความสนใจและพัฒนาการของเด็ก	3.80	.698	มาก	4.74	.490	มากที่สุด	0.247	3
ครูปฐมวัยมีความรู้ ความสามารถในการผลิตสื่อที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย	3.70	.716	มาก	4.73	.460	มากที่สุด	0.278	2

ตารางที่ 5 (ต่อ)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
มีการจัดมุมประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่สอดคล้องกับวัยและธรรมชาติของเด็กปฐมวัย	4.03	2.392	มาก	4.72	.553	มากที่สุด	0.171	4
รวม	3.714	.843	มาก	4.698	.456	มากที่สุด		

จากตารางที่ 5 ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ พบว่า รายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ สื่อมีความเพียงพอกับความต้องการของเด็กปฐมวัย (PNI_{modified}= 0.389)) รองลงมาคือ ครูปฐมวัยมีความรู้ความสามารถในการผลิตสื่อที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย(PNI_{modified}= 0.278)) และครูปฐมวัยใช้สื่อและอุปกรณ์ในการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับความสนใจและพัฒนาการของเด็ก(PNI_{modified}= 0.247)) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็น ในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ด้านการประเมินผลพัฒนาการ

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
ครูปฐมวัยมีความรู้ ความเข้าใจในการวางแผนการประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย	3.98	.618	มาก	4.77	.421	มากที่สุด	0.198	3
ครูปฐมวัยมีการประเมินพัฒนาการตามสภาพความเป็นจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ	4.01	.691	มาก	4.81	.393	มากที่สุด	0.200	2
ครูปฐมวัยนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.02	.719	มาก	4.84	.369	มากที่สุด	0.204	1
รวม	4.002	.580	มาก	4.806	.344	มากที่สุด		

จากตารางที่ 6 ด้านการประเมินผลพัฒนาการ พบว่ารายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ครูปฐมวัยนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{\text{modified}} = 0.204$) รองลงมาคือ ครูปฐมวัยมีการประเมินพัฒนาการตามสภาพความเป็นจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย และเหมาะสมกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ($PNI_{\text{modified}} = 0.200$) และ ครูปฐมวัยมีความรู้ ความเข้าใจในการวางแผนการประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย ($PNI_{\text{modified}} = 0.198$) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็น ในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ด้านการนิเทศภายใน

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			PNI_{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
ผู้บริหารและครูปฐมวัยมีส่วนร่วมในการวางแผนนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ	3.74	.681	มาก	4.66	.508	มากที่สุด	0.246	2
มีเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศภายในสำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างหลากหลาย	3.63	.725	มาก	4.60	.566	มากที่สุด	0.267	1
ครูปฐมวัยได้รับการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ	4.00	3.092	มาก	4.62	.541	มากที่สุด	0.155	3
รวม	3.789	1.171	มาก	4.628	.487	มากที่สุด		

จากตารางที่ 7 ด้านการนิเทศภายใน พบว่ารายการที่มีความต้องการมากที่สุด คือ มีเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ($PNI_{\text{modified}} = 0.267$) รองลงมาคือ ผู้บริหารและครูปฐมวัยมีส่วนร่วมในการวางแผนนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ($PNI_{\text{modified}} = 0.246$) และ ครูปฐมวัยได้รับการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ ($PNI_{\text{modified}} = 0.155$) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็น ในการดำเนินงานจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
ท่านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับปฐมวัย	3.72	.672	มาก	4.68	.502	มากที่สุด	0.258	1
มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในระดับปฐมวัยให้เป็นภาระงานปกติ	3.77	.688	มาก	4.60	.546	มากที่สุด	0.220	2
มีการนำผลจากการประเมินคุณภาพภายในระดับปฐมวัย มาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง	3.83	.699	มาก	4.65	.522	มากที่สุด	0.214	3
มีการวางระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนและปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปี	3.85	.671	มาก	4.64	.556	มากที่สุด	0.205	4
รวม	3.792	.589	มาก	4.644	.478	มากที่สุด		

จากตารางที่ 8 ด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า รายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับปฐมวัย (PNI_{modified}= 0.258) รองลงมา คือ มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในระดับปฐมวัยให้เป็นภาระงานปกติ (PNI_{modified}= 0.220) และ มีการนำผลการประเมินคุณภาพภายในระดับปฐมวัยมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง (PNI_{modified}= 0.214) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็น ในการดำเนินงานจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ด้านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
ผู้สอนและผู้ปกครองมีส่วนร่วม รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ปฐมวัย	3.74	.772	มาก	4.60	.604	มากที่สุด	0.230	2
มีการติดต่อสื่อสาร ทำความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับ ปฐมวัยระหว่างผู้สอนกับผู้ปกครอง อย่างสม่ำเสมอ	4.03	.694	มาก	4.75	.472	มากที่สุด	0.179	4
มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการ พัฒนาเด็กปฐมวัยร่วมกันระหว่าง โรงเรียนและบ้าน	3.85	.753	มาก	4.64	.595	มากที่สุด	0.205	3
ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมิน พัฒนาการเด็กปฐมวัย	3.61	.795	มาก	4.80	3.529	มากที่สุด	0.330	1
รวม	3.808	.644	มาก	4.699	1.011	มากที่สุด		

จากตารางที่ 9 ด้านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย พบว่า รายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย (PNI_{modified} = 0.330) รองลงมาคือ ผู้สอนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาปฐมวัย (PNI_{modified} = 0.230) และ มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยร่วมกันระหว่างโรงเรียนและบ้าน (PNI_{modified} = 0.205) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่ง เพศ สังกัด สาขาวิชาที่จบ และ ประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาระดับปฐมวัย

ตารางที่ 10 ผลการทดสอบการแจกแจงของข้อมูล (Tests of Normality) จำแนกตามตำแหน่ง เพศ สังกัด สาขาวิชาที่จบ และประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาระดับปฐมวัย โดยมีสมมุติฐานดังนี้

H_0 : ข้อมูลมีการแจกแจงปกติ

H_1 : ข้อมูลมีการแจกแจงไม่ปกติ

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม		Kolmogorov-Smirnov		
		Statistic	df	Sig
ตำแหน่ง	ผู้บริหารสถานศึกษา	.149	62	.002**
	ครูผู้สอน	0.87	117	.028**
เพศ	ชาย	.104	49	.200
	หญิง	.103	130	.002**
สังกัด	สพป.พย.1	.084	73	.200
	สพป.พย.2	.111	67	.040*
	สช.	.237	18	.009**
	อปท.	.114	19	.200
สาขาวิชาที่จบ	ด้านปฐมวัย	.090	73	.200
	สาขาอื่น	.127	106	.000**
ประสบการณ์ในการทำงานด้านปฐมวัย	น้อยกว่า 5 ปี	.118	28	.200
	5-10 ปี	.110	45	.200
	มากกว่า 10 ปี	.098	106	.014*

** $p < .01$, * $p < .05$

จากตารางที่ 10 ผลการทดสอบการแจกแจงของข้อมูล (Tests of Normality) สรุปได้ดังนี้ ข้อมูลที่มีค่า sig $< .01$ และค่า Sig $< .05$ แสดงว่าปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1 แสดงว่าข้อมูลมีการแจกแจงไม่ปกติ ซึ่งได้แก่ ได้แก่ ตำแหน่งผู้บริหาร ครูผู้สอน เพศหญิง สังกัด สพป.พย.2 สังกัดสช. สาขาวิชาที่จบสาขาอื่นๆ และ ประสบการณ์ในการทำงานด้านปฐมวัยมากกว่า 10 ปี นอกนั้นมีการแจกแจงปกติ เนื่องจากข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติเพียงบางส่วนจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแบบนอนพาราเมตริกซ์ โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U-test และสถิติ Kruskal Wallis

ตารางที่ 11 ผลเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	n	Mann-Whitney U value	Sig
ผู้บริหารสถานศึกษา	62	3000.500	.058
ครู	117		

จากตารางที่ 11 ผลเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูมีความต้องการจำเป็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 12 ผลเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามเพศ

เพศ	n	Mann-Whitney U value	Sig
ชาย	49	2971.000	.489
หญิง	130		

จากตารางที่ 12 ผลเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายและเพศหญิง มีความต้องการจำเป็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 13 ผลเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามสังกัด

สังกัด	n	Chi-Square	Sig
สพป.พย.1	73	10.047	.075
สพป.พย.2	67		
การศึกษาพิเศษ	1		
สช	18		
อปท	19		
พมจ	1		

จากตารางที่ 13 ผลเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามสังกัด พบว่า ทุกสังกัดมีความต้องการจำเป็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 14 ผลเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามสาขาวิชาที่จบ

สาขาวิชาที่จบ	n	Mann-Whitney U value	Sig
ด้านปฐมวัย	73	3660.00	.540
ด้านอื่นๆ	106		

จากตารางที่ 14 ผลเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามสาขาวิชาที่จบพบว่า มีความต้องการจำเป็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 15 ผลเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัย

ประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัย	n	Chi-Square	Sig
น้อยกว่า 5 ปี	28	4.580	.101
5-10 ปี	45		
มากกว่า 10 ปี	106		

จากตารางที่ 15 ผลเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัย พบว่า มีความต้องการจำเป็นไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1. ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ควรจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับสื่อ/สนามเด็กเล่น เครื่องเล่นสนามและสื่อพัฒนาด้านภาษา ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องหนึ่งวันในโรงเรียน การผลิตสื่อ ให้กับครูก่อนเปิดภาคเรียน และควรมีการสนับสนุนสื่อใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้กับเด็กได้จริงๆ เน้นการพัฒนาเด็กระดับปฐมวัย และควรมีการจัดอบรมเทคนิคการสอนและการผลิตสื่อปฐมวัยให้กับครูที่จบไม่ตรงเอก

2. ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ครูควรได้รับการพัฒนาและมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรอย่างถ่องแท้ การนำหลักสูตรปฐมวัย ปี 2560 ไปใช้ในโรงเรียน ควรศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้กับหลักสูตรเก่า นำไปบูรณาการหลักสูตร เน้นการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ที่เป็นกระบวนการคิด จัดหาสื่อใหม่ๆ จากอินเทอร์เน็ต หรือ ยูทูปใหม่ๆ นำมาใช้

3. ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ควรมีรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เน้นกระบวนการคิด โดยมีแบบฝึก เครื่องมือวัด ส่วนกลาง มีแบบสรุปการประเมินผลพัฒนาการที่ชัดเจน เป็นแนวทางเดียวกัน
4. ควรมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำและปฏิบัติกิจกรรมและงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีอบรม ประชุม โรงเรียนเอกชนมักได้รับโอกาสน้อย เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณและขาดแคลนบุคลากร รวมถึงบุคลากรเปลี่ยนแปลงบ่อย ขาดความยั่งยืน
- 5) ควรมีการพัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูปฐมวัย และควรมีการอบรมในเรื่องการแก้ปัญหา เด็กดื้อ ขน ก้าวร้าว ไม่มีวินัย
- 6) การจัดการศึกษาแก่เด็กพิการ เน้นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมแก่เด็กพิการ โดยคำนึงถึงความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคล จัดทำเป็นแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP) เนื่องด้วยสภาพความพิการที่มีความหลากหลายและมีระดับความสามารถที่แตกต่างกัน
- 7) ควรมีการสร้างภาคีเครือข่าย ระหว่างครูปฐมวัย สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กับครู สพฐ. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างนวัตกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาบุคลากรในองค์กร อีกทั้งควรจัดให้มีการมีส่วนร่วมกับองค์กร/หน่วยงาน การจัดการศึกษาปฐมวัยในระดับอำเภอและจังหวัด
- 8) อยากให้มีการอบรมวันหยุด เพราะสงสารเด็กและผู้ปกครองเพราะผู้ปกครองต้องทำงาน ต้องเสียเวลาทำงาน เพื่อเลี้ยงลูกให้ครูไปอบรม
- 9) ควรให้มีศึกษานิเทศก์ร่วมกับเทศบาลเมืองพะเยาทำกรณิเทศการศึกษาระดับปฐมวัย
- 10) ควรจัดสรรให้มีครูผู้สอนที่จบหลักสูตรปฐมวัยโดยตรงให้กับทุกโรงเรียน
- 11) ผู้ปกครองนักเรียน มีแนวคิดเร่งอ่าน เร่งเขียน และแข่งขันกันเอง มากกว่าเน้นการพัฒนาการของเด็ก ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยให้กับผู้ปกครอง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา 2) เปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่ง เพศ สังกัด สาขาวิชาที่จบ และประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูผู้สอนระดับปฐมวัย จากโรงเรียนในจังหวัดพะเยา จำนวน 236 โรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคอร์ท วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าสถิติทดสอบที เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ค่าสถิติ Mann-Whitney U-test แบบ 2 กลุ่ม ตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน และสถิติ Kruskal Wallis แบบกลุ่มตัวอย่าง k กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและลำดับความต้องการจำเป็น ในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) จำแนกตามประเด็นหลักพบว่า สภาพปัจจุบันมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลพัฒนาการ มีสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการประเมินผลพัฒนาการ รองลงมาคือ ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และมีสภาพปัญหาในทุกด้าน เนื่องจากสภาพที่คาดหวังมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นมากจากมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ (PNI_{modified}= .265) รองลงมาคือ 2)ด้านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย(PNI_{modified}= 0.234) 3) ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (PNI_{modified}= 0.225) 4) ด้านการนิเทศภายใน (PNI_{modified}= 0.221) 5) ด้านการประเมินผลพัฒนาการ (PNI_{modified}= 0.201)) 6) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ (PNI_{modified}= 0.186) และ 7) ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย (PNI_{modified}= 0.183) ตามลำดับ

2. ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่ารายการที่มีความต้องการจำเป็น มากที่สุด คือ ผู้บริหารและครูปฐมวัยร่วมกันวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ($PNI_{modified}= 0.212$) รองลงมา คือ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ($PNI_{modified}= 0.211$) และครูปฐมวัยนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ($PNI_{modified}= 0.139$) ตามลำดับ 2) ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่ารายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ครูปฐมวัยนำเทคนิคและวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ($PNI_{modified}= 0.209$) รองลงมา คือ ครูปฐมวัยจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิดและประสบการณ์จริง ($PNI_{modified}= 0.201$) และ มีการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการโดยบูรณาการทั้งกิจกรรม ทักษะและสาระการเรียนรู้ ($PNI_{modified}= 0.185$) 3) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ พบว่า รายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ สื่อมีความเพียงพอกับความต้องการของเด็กปฐมวัย ($PNI_{modified}= 0.389$)) รองลงมาคือ ครูปฐมวัยมีความรู้ ความสามารถในการผลิตสื่อที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย($PNI_{modified}= 0.278$)) และครูปฐมวัยใช้สื่อและอุปกรณ์ในการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับความสนใจและพัฒนาการของเด็ก($PNI_{modified}= 0.247$)) ตามลำดับ 4) ด้านการประเมินผลพัฒนาการ พบว่ารายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ครูปฐมวัยนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{modified}= 0.204$)) รองลงมาคือ ครูปฐมวัยมีการประเมินพัฒนาการตามสภาพความเป็นจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย และเหมาะสมกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ($PNI_{modified}= 0.200$))และ ครูปฐมวัยมีความรู้ ความเข้าใจในการวางแผนการประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย($PNI_{modified}= 0.198$)) ตามลำดับ 5) ด้านการนิเทศภายใน พบว่า รายการที่มีความต้องการมากที่สุด คือ มีเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ($PNI_{modified}= 0.267$) รองลงมาคือ ผู้บริหารและครูปฐมวัยมีส่วนร่วมในการวางแผนนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ($PNI_{modified}= 0.246$) และ ครูปฐมวัยได้รับการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ ($PNI_{modified}= 0.155$) ตามลำดับ 6) ด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า รายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับปฐมวัย ($PNI_{modified}= 0.258$) รองลงมาคือ มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในระดับปฐมวัยให้เป็นภาระงานปกติ ($PNI_{modified}= 0.220$) และ มีการนำผลการประเมินคุณภาพภายในระดับปฐมวัยมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{modified}= 0.214$) ตามลำดับ 7) ด้านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย พบว่า รายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ($PNI_{modified}= 0.330$) รองลงมาคือ ผู้สอนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาปฐมวัย ($PNI_{modified}= 0.230$) และ มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยร่วมกันระหว่างโรงเรียนและบ้าน($PNI_{modified}= 0.205$) ตามลำดับ

2. ผลเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่ง เพศ สังกัด สาขาวิชาที่จบ และ ประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัย พบว่ามีความต้องการจำเป็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ สรุปได้ดังนี้

1) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ควรจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับสื่อ/สนามเด็กเล่น เครื่องเล่น สนามและสื่อพัฒนาด้านภาษา ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องหนึ่งวันในโรงเรียน การผลิตสื่อ ให้กับครูก่อนเปิดภาคเรียน และควรมีการสนับสนุนสื่อใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้กับเด็กได้จริงๆ เน้นการพัฒนาเด็กระดับปฐมวัย และควรมีการจัดอบรมเทคนิคการสอนและการผลิตสื่อปฐมวัยให้กับครูที่จบไม่ตรงเอก

2) ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ครูควรได้รับการพัฒนาและมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรอย่างถ่องแท้ การนำหลักสูตรปฐมวัย ปี 2560 ไปใช้ในโรงเรียน ควรศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้กับหลักสูตรเก่า นำไปบูรณาการหลักสูตร เน้นการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ที่เป็นกระบวนการคิด จัดหาสื่อใหม่ๆ จากอินเทอร์เน็ต หรือ ยูทูป ใหม่ๆ นำมาใช้

3) ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ควรมีรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เน้นกระบวนการคิด โดยมีแบบฝึก เครื่องมือวัด ส่วนกลาง มีแบบสรุปการประเมินผลพัฒนาการที่ชัดเจน เป็นแนวทางเดียวกัน

4) ควรมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำและปฏิบัติกิจกรรมและงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีอบรม ประชุม โรงเรียนเอกชนมักได้รับโอกาสน้อย เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณและขาดแคลนบุคลากร รวมถึงบุคลากรเปลี่ยนแปลงบ่อย ขาดความยั่งยืน

5) ควรมีการพัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูปฐมวัย และควรมีการอบรมในเรื่องการแก้ปัญหา เด็กดื้อ ชน ก้าวร้าว ไม่มีวินัย

6) การจัดการศึกษาแก่เด็กพิการ เน้นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมแก่เด็กพิการ โดยคำนึงถึงความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคล จัดทำเป็นแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP) เนื่องด้วยสภาพความพิการที่มีความหลากหลายและมีระดับความสามารถที่แตกต่างกัน

7) ควรมีการสร้างภาคีเครือข่าย ระหว่างครูปฐมวัย สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกับครู สพฐ. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างนวัตกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาบุคลากรในองค์กร อีกทั้งควรจัดให้มีการมีส่วนร่วมขององค์กร/หน่วยงาน การจัดการศึกษาปฐมวัยในระดับอำเภอและจังหวัด

8) อยากให้มีการอบรมวันหยุด เพราะสงสารเด็กและผู้ปกครองเพราะผู้ปกครองต้องทำงาน ต้องเสียเวลาลางาน เพื่อเลี้ยงลูกให้ครูไปอบรม

9) ควรให้มีศึกษานิเทศก์ร่วมกับเทศบาลเมืองพะเยาทำการนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัย

10) ควรจัดสรรให้มีครูผู้สอนที่จบหลักสูตรปฐมวัยโดยตรงให้กับทุกโรงเรียน

11) ผู้ปกครองนักเรียน มีแนวคิดเร่งอ่าน เร่งเขียน และแข่งขันกันเอง มากกว่าเน้นการพัฒนาการของเด็ก ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยให้กับผู้ปกครอง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา ในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) จำแนกตามประเด็นหลักพบว่า สภาพปัจจุบันมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และมีสภาพปัญหาในทุกด้าน เนื่องจากสภาพที่คาดหวังมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการประเมินความต้องการจำเป็นพบว่า มีความต้องการจำเป็นในทุกๆ ด้าน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการนิเทศภายใน ด้านการประเมินผลพัฒนาการ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ตามลำดับ จะเห็นว่าในทุกๆ ด้านล้วนแต่มีความต้องการจำเป็นให้เกิดขึ้นทั้งสิ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภาครัฐยังไม่สามารถจัดการดำเนินงานจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งที่การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยมีความสำคัญ เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อวางรากฐานชีวิตของเด็กไทยให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามจากผลการประเมินความต้องการจำเป็นสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร ผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา นำไปใช้เพื่อวางแผนและจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการและลำดับความสำคัญได้ตามความจำเป็นสูงสุด สอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวานิช (2550 : 28) ที่กล่าวถึงการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น ว่าเป็นเครื่องมือบริหารที่มีประสิทธิภาพทำให้สามารถกำหนดแผนงานที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน ป้องกันการสูญเสียทรัพยากรกับการดำเนินงานที่ไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์การดำเนินงานมาอย่างแท้จริง

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ซึ่งรายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ สื่อมีความเพียงพอกับความต้องการของเด็กปฐมวัย รองลงมาคือ ครูปฐมวัยมีความรู้ ความสามารถในการผลิตสื่อที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยและ ครูปฐมวัยใช้สื่อและอุปกรณ์ในการจัดประสบการณ์ สอดคล้องกับความสนใจและพัฒนาการของเด็กตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นลำดับที่น้อยที่สุดคือ ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจากการประเมินความต้องการจำเป็นเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง ซึ่งในด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนได้ดำเนินการและพัฒนาโดยตลอดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ในสภาพที่เป็นจริงโรงเรียนดำเนินการอยู่ในระดับที่น้อยกว่าเรื่องอื่นๆ แต่มีความคาดหวังว่าอยากจะได้รับในระดับมากที่สุด จึงทำให้มีช่องว่างระหว่างสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงมาก ซึ่งตามหลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยจะต้องมีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสเลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม (มัทนา ฉวนพยัคฆ์, 2558 : 26) นอกจากนี้ การสร้างรอยเชื่อมต่อระหว่างศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้บริหารจะต้องจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์และจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการสร้างรอยเชื่อมต่อ และครูผู้สอนระดับปฐมวัย

จะต้องจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ หนังสือที่เหมาะสมกับเด็ก ที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้และมีประสบการณ์พื้นฐานที่สอดคล้องกับการสร้างรอยเชื่อมต่อในการเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 46) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ จากงานวิจัยของ มัทนา ฉวนพยัคฆ์ (2558) เรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในว่า โรงเรียนควรจัดหาสื่อ อุปกรณ์ เครื่องเล่นที่เหมาะสมและเพียงพอต่อจำนวนเด็ก และควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

3. ผลเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามตำแหน่ง เพศ สังกัด สาขาวิชาที่จบ และ ประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัย พบว่ามีความต้องการจำเป็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน แสดงว่าทุกฝ่ายมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในทุกๆ ด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจังหวัดพะเยา เป็นจังหวัดขนาดเล็ก ประชากรมีความหลากหลาย ทั้งทางด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคมไม่แตกต่างกันมากนัก ทำให้การบริหารจัดการทางด้านการศึกษามีลักษณะคล้ายคลึงกันจึงทำให้มีปัญหาและความต้องการจำเป็นที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมัทนา ฉวนพยัคฆ์ (2558) เรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนจำแนกตามตำแหน่ง สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน พบว่าไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-3) ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามลำดับ ดังนั้นหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องควรจัดโครงการ กิจกรรม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาในทั้งสามเรื่องนี้เป็นอันดับแรก

1.2 หน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดพะเยา และผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้ข้อมูลจากการวิจัยนี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย(อนุบาล 1-3)

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545) การจัดการศึกษาสำหรับวัยเตาะแตะ. วารสารการศึกษาปฐมวัย. 6(3) : 64-75.
- จิตรา วิเชียร. (2551). ความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทย. **ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**.
- ฉวีวรรณ ลิมวัฒนาสมุทร. (2553). **สภาพและปัญหาการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม**. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2(4) : 134-150.
- พัชรา เอี่ยมกิจการ. (2557). **พัฒนาการเด็กปฐมวัย รากแก้วแห่งชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพรีนติ้งแอนด์พับลิชซิ่ง จำกัด.
- มัทนา ฉวนพยัคฆ์. (2558). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาคันทบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา. (2561). **รายงานผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย(อนุบาล1-3) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561**. พะเยา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา. (2561). **แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา(ฉบับจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปี)**. พะเยา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แอน สุขจิระ. (2558). **การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการบริหารวิชาการระดับการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ. 2(1) : 1-8.

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. นางธิติกาญจน์	กุลพัฒน์เศรษฐ	ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา
2. นายขจรศักดิ์	สีเสน	ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา
3. ดร.หัทธกาญจน์	อดุลธิรเชษฐ์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา
4. ดร.พรจรรย์	พัชรมณี	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา
5. ดร.ปาลิตา	สุขสำราญ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
แบบสอบถาม

เรื่อง สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล๑-๓)

ตอนที่ ๑ : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

- คำชี้แจง : ให้ท่านเขียนเครื่องหมาย ✓ ใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน
- ๑.๑ ตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ครูอัตราจ้าง อื่นๆ.....
- ๑.๒ เพศ ชาย หญิง
- ๑.๓ สังกัด สพป.พย.๑ สพป.พย.๒ การศึกษาพิเศษ
 สช. อปท. ตชด. พมจ.
- ๑.๔ สาขาวิชาที่จบ ด้านปฐมวัย สาขาวิชาอื่น โปรดระบุ.....
- ๑.๕ ประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัย
 น้อยกว่า ๕ ปี ๕ - ๑๐ ปี มากกว่า ๑๐ ปี

ตอนที่ ๒ : สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล ๑-๓)

คำชี้แจง : ขอความกรุณาท่านเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่องทางขวามือที่ตรงกับสภาพปัจจุบันของท่านและสภาพที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นในสถานศึกษาของท่าน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ๕ ระดับ ดังนี้

ด้านสภาพปัจจุบัน

- ๕ หมายถึง มีสภาพที่เกิดขึ้นจริงในสถานศึกษาของท่านระดับมากที่สุด
- ๔ หมายถึง มีสภาพที่เกิดขึ้นจริงในสถานศึกษาของท่านระดับมาก
- ๓ หมายถึง มีสภาพที่เกิดขึ้นจริงในสถานศึกษาของท่านระดับปานกลาง
- ๒ หมายถึง มีสภาพที่เกิดขึ้นจริงในสถานศึกษาของท่านระดับน้อย
- ๑ หมายถึง มีสภาพที่เกิดขึ้นจริงในสถานศึกษาของท่านระดับน้อยที่สุด

ด้านสภาพที่คาดหวัง

- ๕ หมายถึง มีสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาของท่านระดับมากที่สุด
- ๔ หมายถึง มีสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาของท่านระดับมาก
- ๓ หมายถึง มีสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาของท่านระดับปานกลาง
- ๒ หมายถึง มีสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาของท่านระดับน้อย
- ๑ หมายถึง มีสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาของท่านระดับน้อยที่สุด

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่คาดหวัง				
		๑	๒	๓	๔	๕	๑	๒	๓	๔	๕
๑	ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย										
๒	ผู้บริหารและครูปฐมวัยร่วมกันวิเคราะห์และ จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย										
๓	ครูปฐมวัยนำหลักสูตรไปใช้ในการจัด ประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย										
๔	ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ครูปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ										
๕	ครูปฐมวัยจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ให้ สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก										
๖	ครูปฐมวัยนำเทคนิคและวิธีการใหม่ๆมาใช้ในการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้										
๗	ครูปฐมวัยจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิด และประสบการณ์จริง										
๘	มีการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการโดยบูรณาการ ทั้งกิจกรรม ทักษะและสาระการเรียนรู้										
๙	ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ สื่อมีความเพียงพอกับความต้องการของเด็ก ปฐมวัย										
๑๐	ครูปฐมวัยใช้สื่อและอุปกรณ์ในการจัด ประสบการณ์สอดคล้องกับความสนใจและ พัฒนาการของเด็ก										
๑๑	ครูปฐมวัยมีความรู้ ความสามารถในการผลิต สื่อที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย										
๑๒	มีการจัดมุมประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการ ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา ที่สอดคล้องกับวัยและธรรมชาติของเด็กปฐมวัย										
๑๓	ด้านการประเมินผลพัฒนาการ ครูปฐมวัยมีความรู้ ความเข้าใจในการวาง แผนการประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย										

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่คาดหวัง				
		๑	๒	๓	๔	๕	๑	๒	๓	๔	๕
๑๔	ครูปฐมวัยมีการประเมินพัฒนาการตามสภาพความเป็นจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ										
๑๕	ครูปฐมวัยนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง										
๑๖	ด้านนิเทศภายใน ผู้บริหารและครูปฐมวัยมีส่วนร่วมในการวางแผนนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ										
๑๗	มีเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศภายในสำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างหลากหลาย										
๑๘	ครูปฐมวัยได้รับการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ										
๑๙	ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ท่านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับปฐมวัย										
๒๐	มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในระดับปฐมวัยให้เป็นภาระงานปกติ										
๒๑	มีการนำผลจากการประเมินคุณภาพภายในระดับปฐมวัย มาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง										
๒๒	มีการวางระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนและปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปี										
๒๓	ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย ผู้สอนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาปฐมวัย										
๒๔	มีการติดต่อสื่อสาร ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยระหว่างผู้สอนกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ										
๒๕	มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยร่วมกันระหว่างโรงเรียนและบ้าน										
๒๖	ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย										

ตอนที่ ๓ : ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร. พนิต ใหม่มะประสิทธิ์คุณ

รองศึกษาธิการจังหวัดพะเยา

รักษาการในตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดพะเยา

นางธิติกาญจน์ กุลพัฒน์เศรษฐ

ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา

คณะกรรมการจัดเก็บข้อมูล

1. นางธิติกาญจน์	กุลพัฒน์เศรษฐ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
2. นายปิยนาด	ชานาน	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
3. นางพรจรรย์	พัชรมณี	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
4. นายสมชัย	กาโน	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
5. นายธนนท์	มณีชัย	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
6. นางสาวคัชรินทร์	มหาวงศ์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
7. นางวรฤทัย	สักลอ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
8. นางสาวพัทธนันท์	สุดยอด	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
9. นางสาวปาไลตา	สุขสำราญ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
10. นางสุพิตร	บุญทิพย์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

วิเคราะห์ข้อมูล สรุปและเขียนรายงาน

นางสาวคัชรินทร์ มหาวงศ์

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ